

KVINNOSAKSFÖRBUNDET UNIONEN.

KROPPSARBETET

VID

UPPFOSTRAN

1907

ETT FÖREDRAG .

AF

ÖSKARI MANTERE.

Kroppsarbetet vid uppfostran.

Föredrag, hållet vid Unionens möte den 29 mars 1901 af *O. Mantere*.

Ellen Key säger i »Barnets århundrade:» »Det är ännu endast i skoltal och pedagogiska afhandlingar, man får veta att ungdomens uppfostran är folkets högsta angelägenhet; i verkligheten är det både inom hemmen, skolorna och samhället helt andra värden som ställas i främsta rummet.»

Att dessa ord innebära mycken sanning torde väl ingen bestrida. Bland den stora allmänheten ha uppfostringsfrågor endast i ringa grad underkastats diskussion och ofta äro också lärarena illa förberedda för sitt värf, hvad dess rent uppfostrande uppgift vidkommer. Det måste erkännas att vi, i trots af vår höga »bildningsståndpunkt», ännu ofta på uppfostrans område sakna insikter och en bestämd norm för vår värksamhet. Vi uppfostra ungdomen utan att hafva klart för oss hvartill den bör uppfostras eller på hvilket sätt målet bäst kunde uppnås.

Häraf följer att en mängd missförhållanden uppstå och småningom invärka på det allmänna betraktelsesättet. Den stora hopen följer kritiklöst uppfostrans allfarsväg, tils man en dag märker att den inslagna riktningen ledt till slentrian genom vanans och det allmänna tänkesättets makt.

Sålunda ha vid sekelskiftet ständigt allt flere röster framhållit att det nuvarande uppfostringsväsendet ingalunda

är i alla afseenden förträffligt, utan att en reform — i vissa punkter en genomgripande sådan — är af behovet påkallad. Det har i synnerhet framhållits att släktet i grund kan omändas och förädlas blott genom en tillämpning af nya uppfostringsprinciper och att det nya århundradet framföralt bör blifva ett åt uppfostran helgadt »barnets århundrade».

Men reformer fås icke till stånd utan kraftigt intresse, icke utan arbete och möda. Äro vi engång på det klara med att vår tids stora, på olika områden framträdande missförhållanden äro resultatet af en förvänd uppfostran och att grundriktningen i det nu rådande uppfostringssystemet dessförinnan måste reformeras — så få vi icke nöja oss med blotta förhoppningar och önskningar, utan vi måste tränga till roten af det onda och söka bot därför. I denna fråga måste en liflig och grundlig diskussion fås till stånd och denna måste hållas vid makt ända tils intresset och uppfattningen för pedagogiska spörsmål spridt sig till folkets alla lager och tils man på allvar begynt med reformerna. Det missnöje, som icke förmår åstadkomma annat än klagan öfver och klander af de rådande förhållandena är ovärksamt; positivt arbete är oundvikligen nödvändigt.

Dessa synpunkter hafva gifvit impulsen till nedskrifvandet af dessa rader. De tankar, som jag här ber att få meddela läsaren med afseende å betydelsen af kroppsarbetet vid uppfostran äro icke betydande eller af högt värde; men i betraktande af sakens vikt samt i den förhoppningen, att de möjligen kunna gifva uppslag och sporra till diskussion af dessa frågor såväl offentligt som i privata kretsar vågar jag publicera dem.

* * *

Hos oss ha på senaste tid allt allmännare försports klagomål öfver att skolungdomen är ansträngd och nervös, att barnen äro svaga, retliga och anspråksfulla. Och en förbättrad hälsovård synes icke medföra den hjälp man hoppats på. Löjet och det ogrumlade sinnet, hvilka borde tillhöra åtmin-

stone barndomen, fly ofta och tidigt, lämnande rum för modlöshet och svårmod. Och mången moder har så mycket bråk och besvär med sina barn att vården af dem för henne blir en plågsam plikt. Det fins fall, då en mor med synbar motvilja tänker på vården och uppfostran af sina små — så stort är för henne besväret med dem. Då barnet slutligen kommit i skolåldern, få föräldrar och lärare ständigt höra klagomål öfver det tunga skolarbetet, de torra lexorna, den tråkiga skolgången m. m. Liknöjdhet, missnöje, tungsinhet äro drag, som framträda hos vår tids ungdom, ehuru naturenligt hälsan, sinnets liflighet, raskhet och frimodighet borde utgöra ungdomens kännetecken. Att undantag, äfven i stor utsträckning, finnas, vill jag icke neka till, men ofvannämnda företeelser äro dock välbekanta för enhvar. Och de äro så pass oroväckande att en diskussion af desamma och om botemedel för dem bör anses af behovet påkallad bland uppfostrare.

Att felet icke direkt är barnens eller ungdomens, faller af sig själf. Man har att söka roten till det öfverklagade missförhållandet på annat håll. Några vilja finna den hos skolan med dess många ämnen, dess ständigt ökade fordringar för olika åldersstadier, dess ensidiga utveckling af intelligensen, hvarvid visserligen förståndet uppodlas, men hvarvid icke till fullo beaktas att de unga lära sig lifvets konst; — hvarför man måste anse Ruskins uttalande om vår tids skolungdom: »den lär sig icke för att lefva, utan lever för att lära» i hufvudsak riktigt. I synnerhet denna sistnämnda omständighet, d. v. s. den öfverdrifna intellektualismen på skolans område har på senaste tid allt mera blifvit föremål för klagan och varningar så väl här hemma som i utlandet. Ur desamma härleder man de flesta vid barndomens och ungdomens uppfostran rådande missförhållanden. Ruskin har uttalat om denna öfvervägande intelligensutveckling bl. annat: »Den nyaste tidens stora herskande missförhållande är det, att den anser undervisning för uppfostran. Jag kallar detta missförhållande herskande, ty jag tror att det icke skulle vara svårt att bevisa huru så godt som alla andra missförhållan-

den hafva sin rot uti detsamma.» I enahanda riktning gå äfven Topelii reflexioner om de grundsatser, som följas vid nutidens skolor. Också enligt hans åsikt motsvarar nutidens skola icke sitt ändamål — och orsaken härtill ligger uti den öfvervägande intelligensutvecklingen: man har omsorg om vetandet och glömmar människan. Och några af våra läsare känna säkert till med hvilken passionerad indignation Ellen Key i förutnämnda bok uttalar sig om det kropps- och själspi-nande samt individualiteten dödade mångläseriet, som vår tids skolundervisning omhuldar. Äfven hos oss har frågan nyligen varit föremål för diskussion i pedagogiska föreningen, där Lucina Hagman framkom med inkast emot en ensidig utveckling af intelligensen samt förordade större jämvikt vid skolundervisningen, därvid särskildt betonande att man borde låta eleverna i skolan utföra kroppsarbete.

Uti allt detta ligger otvifvelaktigt mycken sanning. Våra skolor äro i behof af reform: mera helhet, större centralisation, mera uppmärksamhet åt hvarje enskild individs utveckling, en mera djupgående och kraftig invärkan med hänsyn till karaktärens förädling.

Men låt oss icke glömma hemmet. Då det är fråga om ungdomens uppfostran böra vi vädja mera till hemmet än till skolan — detta af två vägande skäl: emedan uppfostran i främsta rummet är hemmets plikt och emedan hemmet bäst kan utföra densamma. Där bör ock reformen påbörjas, i fall den engång anses nödvändig; ty modern är den första och naturligaste uppfostrarinnan och i fall hemmet en gång försummat sin plikt, kan icke häller skolan lyckas i sitt arbete. Ännu efter det skolan tagit barnen i sitt hägn, är hemmets uppfostrande betydelse allt framgent mycket betydelsefull om också icke afgjort bestämmande. Enligt min åsikt är det oriktigt och kortsynt att gifva skolan all skuld eller att genom en reformering af skoluppfostran vänta aflägsnandet af alla missförhållanden. Nej — från hemmet böra vi utgå, så snart det är fråga om uppfostran; där bör initiativet till förbättrin-

garna tagas och skolans skyldighet är blott att påbegynna ett allsidigt samarbete med hemmet.

Vid tal om kroppsarbetets betydelse vid uppfostran skall jag således nu i främsta rummet egna uppmärksamhet åt hemmet och hemuppfostran

— — —

Motviljan för kroppsarbete och ringaktningen för dem, som utföra sådant, äro ett missförhållande, hvilket i sin mån medvärkar till de af oss här ofvan såsom bevis på en missriktad utveckling anförda företeelserna. Att en dylik motvilja och ringaktning i själfva verket är allmänt utbredd, särskildt bland den uppväxande ungdomen, är nogsam bekant och tarfvar knappast bevis. Jag vill blott anföra att t. o. m. på landsbygden bland folket altjämt försports klagomål öfver att skolan — folkskolan och äfven folkhögskolan — göra ungdomen främmande för kroppsarbetet och uppfostra »herar.» Klagomålen och förebråelserna ha på långt när icke alltid varit ogrundade, äfven om missförhållandet icke kan direkt påbörjas skolans invärkan. Skälen till detsamma kunna i särskilda fall vara olika. Men grunden ligger dock oftast uti det falska åskådningssättet, att kroppsarbete, det må ske på aldrig så ärligt och hederligt sätt, dock alltid är af lägre värde än det andliga, och detta i den grad att det förra föraktas. Jag kunde nämna en hel mängd exempel härpå. Den uppväxande gossen i Helsingfors, som sopar undan snön framför trappan, vänder ryggen till, då en bekant går förbi. Skolgossen från landet anser det under sin värdighet att arbeta på åker och äng; i alla händelser finner han det mycket motbjudande. Den unga tjänsteflickan, som genomgått hushållsskola, vill icke deltaga i trädgårdsarbete; ansiktet solbrännes och händerna bli grofva däraf — för öfrigt: icke tillhör ju sådant arbete henne! Jag behöfver icke framdraga exempel ur skolkretsarna i staden; de äro nogsam bekanta för enhvar, som om ock blott litet följt med ungdomens lif i hemmet och i skolan. De utgöra bevis på en oro-

väckande skefhet i åskådningssättet med afseende å ifrågavarande spörsmål.

Jag kallade detta ett oroväckande missförhållande och detta är också i själfva verket fallet så väl med afseende å det kroppsliga välbefinnandet som ock med hänsyn till den andliga jämvikten och den sedliga karaktären. —

Den gynnsamma invärkan ett väl organiseradt kroppsarbete utöfvar på ungdomens *hälsa*, är så i ögonen fallande och allmänt känd att den knappast behöfver framhållas. Och likväl tillerkännes kroppsarbetet vid uppfostran öfverhufvud icke den plats man kunde vänta. Under det tidigaste åldersstadiet är leken vanligen allt för barnen och när de blifva större, användes uteslutande gymnastik och sport för att utveckla och stärka kroppen. Om ofvannämnda idrotter är ju intet annat än godt att säga. Men kroppsarbetet erbjuder med hänsyn till sin hälsobringande invärkan fördelar, hvilka enligt min åsikt icke få lämnas obeaktade, när det gäller ungdomens bästa. Jag vill särskildt påpeka en omständighet. Intet framkallar och underhåller i högre grad nervositet, trötthet och retlighet än en ständig brådska och en öfverdrifven tankeansträngning; oro och ett oafbrutet febertillstånd äro farliga fiender till en sund utveckling. Allt detta bör så vidt möjligt undvikas, men detta är ofta mycket svårt, ibland till och med omöjligt. Ernåendet af jämvikt är icke någon lätt sak. Just i detta afseende erbjuder kroppsarbetet med hänsyn till hälsans fordringar en stor hjälp åt uppfostran. Och härvid gäller det särskildt att taga vara på de långa ferierna. Kroppsarbetet bär liksom en prägel af lugn, stillhet, jämnhet — allt går sakta, utan feberaktig brådska. Därför kan kroppsarbetet åstadkomma det som gymnastiken och sporten allena icke förmå: återskänka det kroppsliga välbefinnandet, sinnesron, jämvikten och hastigheten.

Jag vill här omnämna ett exempel ur min egen bekantskapskrets. En ung man, som egnat sig åt studier och hvilken af sin moder ärft benägenhet för melankoli och af sin fader ett dåligt nervsy-

stem, led redan såsom gosse, men i synnerhet vid inträdet till ynglingaåldern tidtals af nedstämdhet, ja t. o. m. af en mycket svår melankoli. Kroppsöfningar i form af gymnastik och sport voro visserligen egnade att i någon mån upplifva hans sinne, men det bästa botemedlet var dock och är fortfarande kroppsarbete. Efter en hel dags arbete på höängen eller på rågakern kände han sig så uppfriskad, att han påstod sig vara en alldeles annan människa.

I denna fråga uttalar Ruskin följande beaktansvärda ord: Hvarje ung människa, hvilket stånd hon än må tillhöra, borde grundligt lära sig ett handtvärk, ty det är i sanning underbart huru människans uppfattning af lifvet blir klarare genom att hon behärskar tekniken i ett handtvärk. Och af egen erfarenhet vill jag tillägga att slöjden, särskildt på skolans högre stadier, där den verkligt var ett arbete för att åstadkomma något vackert och nyttigt föremål, medförde stor glädje och tillfredsställelse. Kroppsarbetets enda fördel är således icke att hälsan genom detsamma befordras; såsom motvikt mot det andliga arbetet återställer det harmonin och värkar därigenom uppfriskande på sinnet.

Redan på grund af det jag här uttalat, skulle jag anse det önskvärdt, att kroppsarbetet måtte erhålla en mera framskjuten plats vid uppfostran än härintills varit fallet. Men en annan synpunkt bör härvid äfven tagas i betraktande: kroppsarbetets *sedliga* inflytande på barnens och ungdomens utveckling.

Jag har tidigare påpekat skefheten i det betraktelsesätt, i enlighet med hvilket kroppsarbetet och dess utöfvare anses stå lägre och till följe däraf ringaktas. Att detta åskådningssätt leder till ett opassande bemötande af arbets- och tjänstefolk, att det medför faror för ungdomens utveckling och svårigheter för samhället därpå få vi ständigt nya bevis och jag vill icke längre uppehålla mig härvid.

Att uppfostran har en stor uppgift med afseende å aflägsnandet af ofvannämnda åskådningssätt, kan ingalunda förnekas. Huru målet skall vinnas, därom kunna meningarna

vara delade och tvifvelsutan kan uppfostran härvid begagna sig af flere olika utvägar. I hvarje händelse bör detta ske genom samvärkan mellan hem och skola, men sålunda att reformen påbörjas i hemmet. Människans inneboende sedliga instinkt gör sig redan under den tidigaste åldern gällande hos barnet. För detsamma är hemmet framföralt centrum för dess värksamhet och under denna tidpunkt har den yttre världen ännu icke kunnat utöfva något nämvärdt inflytande. Där bör således grunden läggas till den sedliga viljan; i barnets sinne böra outplånligt inristas kärlek till nästan, uppriktig aktning för hvarje hederlig och ärlig människa utan åtskilnad; samt medlidande och medkänsla. Det som stör eller hämmar utvecklingen, bör aflägsnas. Övänlighet mot tjänare bör motarbetas, öfversitteri gent emot de svagare bör kufvas, fordringsfullhet hämmas. Den uppfattningen att någon genom sin börd, sin ställning eller arten af sitt arbete skulle vara förmer än en annan, bör i grund uppräckas och i sinnet inpräglas att »den är störst som är allas tjänare.»

Till uppnående af detta mål bör kroppsarbetet ingå såsom ett moment i uppfostran redan från barnets tidigaste år.

Uppmaningarna att hedra kroppsarbetaren och de vackra orden om värdet af sådant arbete och dess stora betydelse i samhället kunna på sin höjd framkalla en snart öfvergående känslöströmning i de ungas sinne, men för att väcka och vidmakthålla en medkänsla, som grundar sig på en verklig förståelse af våra medmänniskor och på en uppriktig samhörighets- eller broderlighetskänsla, till detta behöfves något mera. Genom den egna erfarenheten bör detta så att säga blifva till kött och blod hos de unga. Där man såsom syftemål uppställer uppfostran af en stark sedlig vilja, där kan man icke nöja sig med blotta uppmaningar och hotelser, belöningar och straff. Barnet bör vänjas vid sedlig värksamhet. Man bör gå tillväga sålunda, att redan innan barnet fullt kan fatta värdet af att tjäna och uppoffra sig för andra en grund lägges för hans lif, på hvilken en själfständig sedlig värksamhet blir möjlig. När den tiden sedan kommer att barnet kan

förstå föreskrifterna och uppmaningarna har det redan i handling följt dessa grundsatser och uppfyllandet af desamma skall sålunda icke medföra oöfvervinnerliga svårigheter. Således: Barnets förmåga att följa en sedlig norm bör utvecklas på vanans väg, innan den framställes såsom en fordran för detsamma. Att ett sådant tillvägagående säkrare leder till målet än det motsatta, då man gifver en mängd goda råd och föreskrifter men icke i nämvärd mån utvecklar kraften att följa dem, kan icke betvivlas. Hvilken betydelse arbetet för andra har, då ofvannämnda uppfostringsmetod fullföljes, faller af sig själf.

Huru förhållandet i sistnämnda afseende, för närvarande gestaltar sig i de flesta hem, har jag redan påpekat. Till belysande af frågan ber jag att ännu få framhålla några iakttagelser.

Den uppväxande ungdomen vänjes ofta i hemmet — undantag frånräknade — att ständigt mottaga tjänster, men icke att göra gentjänster; barnen äro alltid de mottagande, sällan de gifvande. Man kan nog lära dem »saligare är gifva än taga», men budet blir en död bokstaf, då vanan och exemplet under det dagliga lifvet predika motsatsen. Modern och tjänarinnan hjälpa barnet med allt — ofta äfven med sådant, som det själfv godt kunde uträtta och hvilket helt visst skulle skänka detsamma glädje och tillfredsställelse, om man blott riktat dess håg därpå samt öfvervakar och leder det arbete barnet utför? Mången gång visar det sig krångligt och otåligt, i fall icke allt går efter dess sinne; det är öfvermodigt och dess fordringar växa ständigt. Och detta är ju i själfva verket helt naturligt, då man frånrycker barnet den stora lefnadsglädje, som erbjudes människan i och med det egna arbetet och den egna värksamheten. För att lugna och vederkvicka de ungas sinne tillgripes utvägen att bereda barnet tillfälle till förströelse. Att förbjuda barnen lek och nöjen vore oförstånd. Men att leda dessa nöjen i rätt riktning, så att de erhålla en enkel prägel och skänka rekreation är nödvändigt, om de skola ega en uppfostrande betydelse.

När de ungas nöjen danas efter mönster af de fullvuxnas, när danser och aftonunderhållningar anordnas, vid hvilka barnen troget efterhärma de äldres dåraktiga öfverflöd, så väl i klädedräkt som ock i mat och dryck, kan man icke ens vänta att ändamålet med nöjet, som är en välbehöflig rekreation, skall vinnas. Tvärtom följer häraf ledsnad och ökad anspråksfullhet. Om nöjena däremot gjordes enklare, om lusten för själfvärksamhet hos barnen skulle stärkas och tillfälle för dem bereddes att tillfredsställa denna lust, skulle retligheten och ledsnaden försvinna och en liflig och kraftig lifslust fylla sinnen. Och om denna värksamhet leddes i den riktning att det för barnet genom dess *egen erfarenhet* skulle framgå, huru människans lycka dock sist och slutligen ligger däri, att hon genom sitt lif kan göra andra lyckliga och att detta bör ske genom frigörelsen från själfviskhet och en ofabrun sträfvande efter fullkomning; så skulle uppfostran i detta afseende erhålla den djupaste betydelse.

Hvad den nutida uppfostran således har att iakttaga, är att barnen ledas till ett verkligt arbete för andra, att deras naturliga värksamhetslust erhåller en form, som motsvarar den sedliga förädlingens fordringar. I vår tid bör enligt min åsikt i uppfostrarens sinne inpräglas att det icke är nog att hemmet vänjer barnet vid ordning och lydnad samt vid ett behagligt sätt och att skolan gifver så att säga nyttiga kunskaper på det andliga arbetets olika områden: — uppfostran bör tränga mera på djupet. Den af mig ofta citerade Ruskin yttrar: Hufvudsaken, som vi icke få lämna ur sikte, är, att vi i ingen händelse böra anse en person bildad, därför att han kan tala latin och skriva engelska eller kan föra sig elegant i salongerna, utan är han bildad endast i den händelse att han är lycklig, flitig, välgörande och värksam.

En sådan människa är beredd att undertrycka sin egoism och att afstå från enskilda fördelar till fromma för det gemensamma bästa och för sina medmänniskor, samt känner högaktning och deltagande för hvarje ärlig människa, på hvilket sätt denna än förtjänar sitt lifsuppehälle.

Till detta mål borde vi sträfvä ifrigare än hvad vi här-
intils gjort. För ernåendet af detta mål anser jag kroppsar-
bete till fromma för andra såsom ett särdeles värksamt medel, af
skäl, hvilka jag här ofvan berört och hvilka torde kunna sam-
manfattas på ett par rader: kroppsarbetet befordrar hälsan
och sinnets spänstighet; det är ett utmärkt medel, när
det gäller att meddela barnet en lefvande kärlek till nästan
samt att lägga grunden till en sedlig vilja och själfständig
värksamhet. Detta medel står oss till buds från barnets tidi-
gaste år. Därför anser jag det alldeles nödvändigt att
kroppsarbetet vid uppfostran erhåller en mera framskjuten
plats än det för närvarande intager. —

Någon kunde härvid möjligen invända att saken nog i
princip är riktig och ackseptabel, men att den är svår att i
praktiken genomföra. Och jag måste också medgifva att
många omständigheter för närvarande försvåra utöfvandet af
kroppsarbete. Särskildt har framhållits att då barnen
nått skolåldern, skolarbetet tager tid och krafter så helt i an-
språk, att tillfälle till annan sysselsättning icke i nämvärd grad
återstår. Icke är det heller lätt, säges det, att finna på lämplig
sysselsättning, äfven om tid ibland skulle finnas därtill. Och
allehanda hindrande omständigheter yppa sig då det gäller
att sätta planen i verket. — Ehuru dessa hinder nog förefin-
nas, anser jag saken likväl icke utförbar äfven under nuva-
rande förhållanden, i fall man engång tror på kroppsarbe-
tets välsignelsebringande verkningar. I det följande vill
jag litet beröra äfven denna sida af saken. —

Barnets naturliga liflighet, dess behof af rörelse och dess
värksamhetslust äro den grund, hvarpå det gäller att bygga.
Och dessa samma egenskaper äro därjämte en borgen för att
sträfvandet kommer att lyckas.

Enhvar känner till huru barnet under sin lek är i en
ständig värksamhet, sysslande än med ett, än med annat, tils
det tröttnar. En sysselsättning efter dess sinne medför stort
nöje och mycken tillfredsställelse. Och när skolgången är
börjad och barnet i timtal måste sitta på skolbänken är det

helt naturligt att det skall ännu mera vara i behof af rörelse och kroppsöfningar. Såsom motvikt mot de intellektuella ansträngningarna blir kroppsarbetet, rätt ledt, en vederkvickande hvila. Barnet känner lust och behof att använda äfven sina kroppskrafter och erfar glädje öfver att få tillfredsställa detta behof. Om det af en eller annan orsak hindras härutinnan, är det alldeles naturligt att barnet lider däraf. Jag har ock från särskilda håll hört den erfarenheten framhållas, att hos barn, på få undantag när, framträder en böjelse för kroppsarbete, ehuru allmänt gängse sed och åskådningsätt aflägsnar dem ifrån det, så att detsamma sist och slutligen blir motbjudande för dem. Då grunden är god, borde det icke vara altför svårt att bygga vidare på den. Föräldrarnas uppgift blir, att i hufvudsak bereda barnen tillfälle till arbete, välja ändamålsenliga sysslor samt att genom sitt eget exempel understöda barnets sträfvanden. Sistnämnda omständighet är härvid, liksom i alla andra lifvets förhållanden värd all uppmärksamhet. Om fadern och modern eller den, som uppfostrar barnet, hysa motvilja för kroppsarbete, så är det besvärligt för honom att leda barnet till det. Om han anser sådant arbete under sin värdighet och olämpligt för sig själf, blir det svårt för honom att hos barnet implanta ett annat åskådningsätt. Men om han själf visar intresse för detsamma så faller det sig helt naturligt för honom att hos barnet väcka håg därför.

Hvad den praktiska tillämpningen af detta förslag i dess enskildheter vidkommer, anser jag det icke nödvändigt att här närmare beröra dem. Hvarje moder och fader som erkänner kroppsarbetets betydelse vid uppfostran och vill draga fördel häraf, finner nog inom hemmet lämplig sysselsättning för barn vid hvarje ålder. I detta afseende vill jag blott fästa uppmärksamheten vid ett par allmänna synpunkter: barnet bör ledas till att så tidigt som möjligt med egna krafter och under eget ansvar utföra det arbete, som blifvit detsamma anförtrödt. Dessutom bör man få barnet att inse, att då det utför nyttiga sysslor

i hemmet det blott uppfyller sin plikt och att det därigenom lättar föräldrars och tjänares börda och ökar hemmets gemensamma trefnad. Ty vi kunna icke tillräckligt tidigt lära oss inse att vi finna tillfredsställelse och lifsglädje uti att hjälpa vår nästa och uti arbete för andras väl.

Jag nämde redan att reformen bör utgå från hemmet, emedan det gäller en uppfostringsfråga. Och jag är viss på att äfven under nuvarande förhållanden, då skolarbetet tager så mycken tid och krafter i anspråk, man dock skall kunna realisera en stor del af ofvan framställda program. Och jag anser det själfället att i fall saken engång godkännes ur principiell synpunkt, hemmet skall antaga sig densamma. Men emedan skolan också är en uppfostringsanstalt och icke blott en lärdomshärd, har icke håller den rätt, att tillsluta ögonen för denna fråga. Skolan bör medvärka till att göra en förändring möjlig och gifva denna sträfvan det fasta stöd, hvilket tillkommer henne såsom en befordrare af sanning och sedlighet. Hemmets plikt är att de elever det anförtror skolan äro raska, frimodiga, ärliga och hjälpsamma. Men skolan bör å sin sida sörja för att dessa egenskaper icke förvanskas, utan i ljust af de sanningar skolan meddelar vinna stadga och blifva en bestämmande faktor i lifvet. Om kroppsarbetet engång anses såsom ett värksamt medel för utvecklandet af alla dessa egenskaper, så bör skolan jämväl på detta område göra sin plikt gent emot barnet. Den bör icke sky att i ofvannämnda syfte företaga en granskning af sitt program och en förändring af detsamma, i fall detta skulle anses nödvändigt.

För höjandet af det uppväxande släktets sedliga nivå är intet offer för dyrt, ingen möda för tung.

Helsingfors, Aktiebolaget Handelstryckeriet 1901.
